

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดนครนายกภายหลังสถานการณ์โควิด-19 The Guidelines for Sustainable Tourism Development in Nakorn Nayok Province After COVID-19 Situation

สิทธิชัย สวัสดิ์แสน¹ และ ปริญญา นาคปฐม²

¹สำนักงานจังหวัดนครนายก

²วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยบูรพา

Sittichai Swadsaen¹ and Parinya Nakpathom²

¹Governor's Office, Nakorn Nayok Province

²Burapha University International College

วันที่รับ (Received): 29 September 2022

วันที่แก้ไขเสร็จ (Revised): 24 November 2022

วันที่ตอบรับ (Accepted) : 26 November 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายก 2) ศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการท่องเที่ยวจังหวัดนครนายก และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดนครนายก ภายหลังสถานการณ์โควิด-19 งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย บทความวิชาการ เอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยคำถามสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กับหัวหน้าส่วนงาน ภาครัฐ สมาคม ผู้ประกอบการ ภาคประชาสังคม และประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจังหวัดนครนายก ด้วยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 17 คน เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนาแบบไม่เป็นทางการ สัมภาษณ์แบบกลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง ทำให้สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวสูญเสียโอกาสเชิงเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามจุดแข็งของจังหวัดนครนายกคือมีที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ในขณะที่การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ยังเป็นจุดอ่อนที่สำคัญ นอกจากนี้การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้นักท่องเที่ยวไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและสุขภาพ ซึ่งแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดนครนายก ภายหลังสถานการณ์โควิด-19 พบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับจังหวัดนครนายกในอนาคต ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ได้แก่ (1) การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (2) การสร้างความร่วมมือและส่งเสริมผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ให้ได้รับมาตรฐาน SHA หรือ SHA

Plus (3) การส่งเสริมและการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาด (4) การจัดทำโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว (5) การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่การเปลี่ยนแปลง และ (6) การเพิ่มมูลค่าของสินค้า การบริการ กิจกรรม และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การพัฒนาการท่องเที่ยว; การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน; จังหวัดนครนายก; สถานการณ์โควิด-19

Abstract

The objectives of this research aimed to 1) study the tourism situation of Nakhon Nayok Province 2) study the strengths, weaknesses, opportunities, and threats of tourism in Nakhon Nayok Province and 3) propose guidelines for sustainable tourism development in Nakhon Nayok Province after the COVID-19 situation. This research was a qualitative research collecting data from previous research, academic articles, documents, and in-depth interview with heads of government departments, associations, entrepreneurs, and civil society related to tourism in Nakhon Nayok Province including 17 key informants selected by purposive sampling. The data were collected through in-depth interviews, focus groups, and participant observations. The results showed that the Covid-19 outbreak situation affected the tourism industry, and related industries causing tourism entrepreneur lose economic opportunities. However, the strength of Nakhon Nayok Province is the location closed to Bangkok and metropolitan area and having various tourist attractions. While managing tourist attractions and public relations is also a major weakness. In addition, the spread of the COVID-19 virus causes tourists having no safety in life and well-being. The guidelines for sustainable tourism development in Nakhon Nayok Province after the Covid-19 situation consist of 6 factors as following 1) promoting and developing tourism personnel; sports and recreation to support the growth of the tourism industry 2) building the cooperation and promoting tourism entrepreneurs to be certified by SHA or SHA Plus 3) promoting marketing and public relations 4) establishing tourism promotion projects 5) developing the transformative tourism industry and 6) creating the value-adding of products, services, activities, and tourism products.

Keywords: Tourism Development; Sustainable Tourism; Nakorn Nayok Province; COVID-19 Situation

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสภาวะการณ์โลกและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยต้องมีการปรับตัวตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และมีการวางแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว พัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวไทย แผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการท่องเที่ยว พบว่ามีบริบทด้านการท่องเที่ยวที่เน้นการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างการเติบโตด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนสังคม เศรษฐกิจ รวมทั้งสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว เน้นการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับและเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

การท่องเที่ยวของประเทศไทยต้องเผชิญปัจจัยความท้าทาย ทั้งสถานการณ์โรคโควิด-19 อุปสงค์ด้านการท่องเที่ยวที่ชะลอการเติบโต สถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ไม่มีเสถียรภาพ รวมทั้งค่าเงินบาทแข็งค่าซึ่งเป็นตัวแปรหลักทำให้นักท่องเที่ยวระมัดระวังค่าใช้จ่าย (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2563) ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ธุรกิจสถานที่ท่องเที่ยว ธุรกิจสถานที่พักผ่อน ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจการขนส่งโดยสาร ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ธุรกิจร้านขายของที่ระลึก และธุรกิจบริการกีฬาและนันทนาการ (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2564)

การพัฒนาการท่องเที่ยวควรได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการบริหารจัดการการท่องเที่ยวมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความใส่ใจในสุขภาพ สุขภาวะ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้นักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวโดยสนใจการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และโครงสร้างทางสังคมของชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการดำเนินการจัดการภายใต้ขีดความสามารถของระบบธรรมชาติในการทดแทนฟื้นฟูให้สามารถผลิต และให้บริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดไปโดยไม่ลดถอยหรือเสื่อมโทรมลง (ปรัชญา บุญเดช, 2561)

นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวควรตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อกระจายรายได้ และผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ชุมชนท้องถิ่น ให้ประสบการณ์นันทนาการที่มีคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ทรัพยากรและวิถีชีวิต เน้นการออกแบบที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและใช้วัสดุในท้องถิ่น การสร้างการผสมผสานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสู่แผนการพัฒนาระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับประเทศ ส่งผลการเพิ่มรายได้จากการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยว สำนักงานจังหวัดนครนายก (2551) มุ่งเน้นให้จังหวัดนครนายกเป็นเมืองน่าอยู่ มีความหลากหลายทางการท่องเที่ยวสู่การเป็น Smart City รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมาตรฐาน มุ่งให้เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และความยั่งยืน สามารถแข่งขันได้ในระดับภูมิภาค ชุมชน และนานาชาติ

จังหวัดนครนายกมีศักยภาพโดดเด่นในการท่องเที่ยว และมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายใต้วิสัยทัศน์ นครนายกเมืองในฝันที่ใกล้กรุง ภูเขางาม น้ำตกสวย รอยธรรมชาติ ปราศจากมลพิษ เพราะมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ประเพณีและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวหลากหลายจึงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเป็นจำนวนมาก ข้อมูลจากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครนายก พบว่า สถิตินักท่องเที่ยวในปี 2563 มีจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือน ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ทั้งสิ้น 1,895,098 คน ลดลงจากปี 2562 (3,074,531 คน) อย่างมากคือ 1,179,433 คน หรือคิดเป็น ร้อยละ 38.36 เนื่องจากเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งมีมาตรการควบคุมนักท่องเที่ยวไม่ให้เดินทางข้ามจังหวัด และเดินทางออกนอกประเทศ ส่วนรายได้ในปี 2563 จังหวัดนครนายกมีรายได้จากนักท่องเที่ยวทั้งสิ้น 4,064.63 ล้านบาท ลดลงจากปี 2562 (7,658.97 ล้านบาท) จำนวน 3,594.34 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 46.93

การวิจัยนี้ทำให้เข้าใจถึงสถานการณ์การท่องเที่ยว รวมทั้งวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายกภายหลังสถานการณ์โควิด-19 เพื่อสร้างแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดนครนายกอย่างยั่งยืน ทำให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนสามารถเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว อันจะส่งผลให้เศรษฐกิจของจังหวัดนครนายกสามารถกลับมาฟื้นตัวได้ และเพิ่มรายได้เข้าสู่จังหวัดนครนายกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายก
2. ศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายก
3. เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดนครนายกภายหลังสถานการณ์โควิด-19

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยเน้นเป้าหมายเชิงรุกไปที่การเติบโตเชิงปริมาณจากจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นหลัก ทำให้การท่องเที่ยวขาดคุณภาพ ขาดการกำหนดทิศทางการพัฒนา และการกำหนดกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน (สภาปฏิรูปแห่งชาติ, 2558) ในอดีตที่ผ่านมา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย เนื่องจากราคาถูก แต่การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยนั้นควรสร้างความสามารถในการแข่งขันอย่างจริงจัง เช่น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาด้านความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว การสร้างบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ที่สำคัญควรสนับสนุนภาคเอกชนและภาคชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความสำเร็จนั้น ต้องประกอบด้วยความสามารถในการใช้บริการของนักท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางเข้ามาใช้บริการท่องเที่ยว และการเข้าถึงของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งความสามารถในการรับรองนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต้องพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องและมีความเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

(ปรัชญา บุญเดช, 2561) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเองในลักษณะต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม รวมทั้งการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อเพิ่มความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องสร้างความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนา และการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ที่สำคัญคือ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว อันประกอบด้วย การบริหารจัดการแผนงาน งบประมาณ และทรัพยากรบุคคล เพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาคุณภาพในการบริการ และสินค้าทางการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวต้องมีการบริหารจัดการความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการสร้างมาตรการกำกับ ดูแล ควบคุมแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจและรักษาความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวในระยะยาว

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ในอดีตที่ผ่านมาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสร้างชื่อเสียงและรายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก ดังนั้นทุกภาคส่วนจึงควรให้ความสนใจและเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านนโยบายและการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด และยังคงรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้หรือเพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด ซึ่งการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานราชการ องค์กรภาคเอกชน และเครือข่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในท้องถิ่นและการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นควบคู่กัน (อรณนุช โกลล และ โชคชัย สุทธาเวศ, 2555)

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่รวมการบริการอื่น ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ และการตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน ชนบทธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีผลต่อการท่องเที่ยว โดยประชาชนในพื้นที่ต้องได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยววัน ๆ โดยการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โรเจอร์ และ สลีน (Roger & Slinn, 1995 อ้างถึงใน ภราเดช พยัฆวิเชียร, 2547) เสนอหลักการและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมเป็นทรัพย์สินสมบัติที่สำคัญ และมีคุณค่าต่อการท่องเที่ยว ต้องรักษาสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพเหมือนเดิม มิให้ถูกทำลายในระยะสั้น
2. การท่องเที่ยวการจัดการกิจกรรมที่อำนวยความสะดวกประโยชน์ให้กับชุมชนแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเสมอภาคเท่ากันกับนักท่องเที่ยว
3. การจัดการเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อม ต้องส่งผลกระทบต่อพัฒนาแบบยั่งยืน การท่องเที่ยวต้องไม่ทำลายทรัพยากร และก่อให้เกิดผลเสียหายในอนาคต หรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
4. กิจกรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวควรยอมรับสภาพธรรมชาติ และลักษณะของสถานที่ ซึ่งเป็นที่ตั้งเดิมของกิจกรรมหรือการพัฒนาดังกล่าว

5. ความกลมเกลียวที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว ต้องเกิดจากความต้องการของนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และสถานที่ท่องเที่ยว

6. การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงต้องไม่ทำลายหลักการพัฒนาแบบยั่งยืน

นอกจากนี้ เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) เสนอหลักเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 17 ข้อ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างความร่วมมือของกลุ่มต่าง การจ้างงานที่มีคุณภาพ การแบ่งปันผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว การใช้ทรัพยากรก่อให้เกิดประโยชน์ที่สุด การวางแผนระยะยาว ความสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์ด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม การสอดคล้องกันระหว่างแผนการท่องเที่ยวและแผนพัฒนาต่าง ๆ ความร่วมมือระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับผู้ปฏิบัติ การประสานความร่วมมือระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับผู้ประกอบการ การประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยว การสร้างหลักเกณฑ์การประเมินผลกระทบ การเน้นผลประโยชน์ชุมชน คุณค่าสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม การพัฒนาการศึกษาและหลักสูตรต่าง ๆ การเสริมสร้างลักษณะเด่น อัตลักษณ์ของชุมชนนั้น ๆ การคำนึงถึงความสามารถในการรองรับ และการรักษามรดกทางทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การรักษาและดูแลแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดำรงอยู่ได้ โดยมีความยั่งยืนและมีเอกลักษณ์ดั้งเดิม เพื่อให้มีนักท่องเที่ยวมาเยือนอย่างสม่ำเสมอ แม้จะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การให้บริการอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับชุมชน ไม่เกิดผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือเป็นผลกระทบที่น้อยที่สุด เพื่อให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาความยั่งยืนไว้ได้ยาวนานที่สุด

แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีความตระหนักเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากสถานการณ์ทำให้ประชาชนในสังคมต้องอยู่กันห่างมากขึ้น ประชาชนมีความกลัว ความกังวล และสภาวะจิตใจที่ตึงเครียดซึ่งส่งผลต่อสุขภาพร่างกายและการใช้ชีวิตของคนในอนาคต ซึ่งการส่งเสริมสุขภาพองค์รวมเป็นส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การปรับรูปแบบการท่องเที่ยวเป็นแนวคิดหนึ่งที่ได้รับการยอมรับ เมื่อมีการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ปรับเปลี่ยนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ดังนั้นการฟื้นตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหลังการระบาดของไวรัสโคโรนา-19 ควรให้ความสำคัญกับการกระตุ้นสภาพคล่องทางการเงิน ส่งเสริมความเชื่อมั่น บูรณาการนวัตกรรมธุรกิจ เตรียมพร้อมเปิดประเทศ และกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศ (วิภารัตน์ ธาราธีรภาพ, 2564)

นอกจากนี้ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2564) ได้เสนอแผนการท่องเที่ยวของไทยในระหว่างปี พ.ศ. 2566 – 2570 โดยรัฐบาลควรส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่า (High Value Tourism Industry) ซึ่งให้ความสำคัญกับการยกระดับเกิดในมิติของเศรษฐกิจ (Economic) สังคม (Social) และสิ่งแวดล้อม (Environment) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) เศรษฐกิจท่องเที่ยวคุณค่าสูง (High Value Tourism Industry) ประกอบไปด้วยการเพิ่มค่าใช้จ่ายทางการท่องเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง โดยเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว

ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งการปรับสมดุลและลดการพึ่งพานักท่องเที่ยวต่างชาติที่สำคัญต้องยกระดับคุณภาพของบุคลากรและทรัพยากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

2) สังคมและชุมชนท่องเที่ยวคุณค่าสูง (High Value Societies) ประกอบไปด้วย การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐภาคเอกชนภาคประชาชนและชุมชน สามารถต่อยอดอัตลักษณ์ความเป็นไทยที่กระจายความเจริญทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างทั่วถึงทั่วประเทศ ที่สำคัญต้องดำเนินการท่องเที่ยวไทยได้ตลอดทั้งปีและลดการท่องเที่ยวตามฤดูกาล

3) ต่อยอดคุณค่าให้กับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (High Value Environment) ประกอบไปด้วยการต่อยอดมูลค่าให้กับต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภาคการท่องเที่ยว รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้น้ำและพลังงาน ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่สำคัญลดการปล่อยแก๊สเรือนกระจกและการสร้างมลพิษจากการท่องเที่ยว รวมทั้งผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ

ที่สำคัญ การท่องเที่ยวของไทยควรมุ่งไปที่การปรับสมดุล ยกระดับความเข้มแข็งและเชื่อมโยงทั้งอุตสาหกรรม ส่งมอบประสบการณ์ โดยมีนักท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลาง สร้างความเติบโตอย่างยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกัน

จังหวัดนครนายก

รัชชย สาโค (2558) ได้สรุปข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดนครนายก ดังนี้ ในปี พ.ศ. 1893 สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา กำหนดให้เมืองนครนายกเป็นเมืองหน้าด่านทางด้านทิศตะวันออก (เมืองลพบุรีเป็นเมืองหน้าด่านทางด้านทิศเหนือ เมืองนครเขื่อนขันธ์เป็นเมืองหน้าด่านทางด้านทิศใต้และเมืองสุพรรณบุรีเป็นเมืองหน้าด่านทางด้านทิศตะวันตก ระยะทางจากเมืองหน้าด่านถึงราชธานีกรุงศรีอยุธยาใช้เวลาเดินทาง 2 วัน) ในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ได้ตัดเขตท้องที่เมืองลพบุรีทางตะวันออกกับเขตท้องที่ที่เมืองนครนายกทางตะวันตก รวมกันตั้งขึ้นเป็นเมืองสระบุรี ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า-เจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) พ.ศ. 2445 ทรงปฏิรูปการปกครองใหม่ เรียกว่า การปกครองมณฑลเทศาภิบาล จัดตั้งมณฑลปราจีนบุรี ประกอบด้วย เมืองปราจีนบุรี เมืองฉะเชิงเทรา เมืองนครนายก เมืองพนมสารคาม เมืองชลบุรี เมืองพนสนิมคม และเมืองบางละมุง

ในปี พ.ศ. 2486 รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลย์สงคราม ให้ยุบรวมอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ไปรวมกับจังหวัดสระบุรี และให้ยุบรวมอำเภอเมืองนครนายก อำเภอองครักษ์ และอำเภอปากพลีไปรวมกับจังหวัดปราจีนบุรี จนกระทั่งเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดนครนายก พ.ศ. 2489 มาตรา 6 กำหนดให้แยกอำเภอนครนายก อำเภอองครักษ์ และอำเภอปากพลี ออกจากการปกครองของจังหวัดปราจีนบุรี ก็ให้แยกอำเภอบ้านนา ออกจากการปกครองของจังหวัดสระบุรี เพื่อจัดตั้งเป็นจังหวัดขึ้น เรียกว่า จังหวัดนครนายก

ในปี พ.ศ. 2437 รัชกาลที่ 5 ทรงจัดลักษณะการปกครองเป็นมณฑล นครนายกอยู่ในเขตมณฑลปราจีนบุรี จนกระทั่ง พ.ศ. 2445 ทรงเลิกธรรมเนียมการมีเจ้าครองเมือง โดยให้มีตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดขึ้นแทน ในช่วง พ.ศ. 2486 - 2489 ได้โอนนครนายกไปรวมกับปราจีนบุรีและสระบุรี หลังจากนั้นจึงแยกเป็นจังหวัดนครนายก โดยมีพื้นที่รวม 2,122 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,326,250 ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของประเทศไทย ระหว่างเส้นรุ้งที่ 14 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 101 องศาตะวันออก มีระยะทางจากกรุงเทพมหานครตามถนนทางหลวงแผ่นดิน

หมายเลข 305 (รังสิต-นครนายก) เลียบคลองรังสิตผ่านอำเภอองครักษ์ ถึงจังหวัดนครนายก ระยะทาง 105 กิโลเมตร ห่างจากท่าอากาศยานสุวรรณภูมิประมาณ 105 กิโลเมตร ท่าอากาศยานดอนเมือง 82 กิโลเมตร ท่าเทียบเรือคลองเตย 120 กิโลเมตร ท่าเทียบเรือแหลมฉบัง 163 กิโลเมตร ปัจจุบันจังหวัดนครนายกมีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดสระบุรี และจังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดปราจีนบุรี ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดปราจีนบุรี และทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดปทุมธานี โดยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครนายก อำเภอปากพลี อำเภอบ้านนา และอำเภอองครักษ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชวลีย์ ณ ถลาง (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะช้าง จังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวของเกาะช้างในด้านกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาองค์ประกอบ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะช้างในด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริการการท่องเที่ยว และด้านตลาด การท่องเที่ยว และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะช้าง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยคำถามสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่มซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ภาครัฐ ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชน ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนของเกาะช้าง ได้แก่ (1) สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการส่งเสริมภาพลักษณ์ของ การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (2) ส่งเสริมเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย (3) สนับสนุน การท่องเที่ยวโดยชุมชนเน้นการขายเอกลักษณ์ของชุมชน และ (4) ประชาสัมพันธ์ผ่านระบบสารสนเทศออนไลน์ เพื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบในภาษาต่าง ๆ เพื่อขยายตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติ

กมลชนก จันทร์เกตุ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชน เกาะยอ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะยอในปัจจุบัน ว่าเป็นอย่างไร มีความยั่งยืนหรือไม่ และปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนเพื่อการพัฒนา แนวทางด้านจัดการการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนเกาะยอจังหวัดสงขลา งานวิจัย เป็นเชิงคุณภาพใช้วิธีการศึกษาวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงและ มีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเกาะยอในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ ตัวแทนจากตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคธุรกิจ และ ตัวแทนภาคประชาชนที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงในสวนการท่องเที่ยวชุมชนเกาะยอ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มิติด้านที่ควรได้รับการแก้ไขตามลำดับความเร่งด่วน คือ มิติการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม และด้านมิติการพัฒนาสังคม วัฒนธรรม ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนเกาะยอ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก และปัจจัยด้านนโยบายมาตรการและกฎหมาย ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะยอเพื่อให้เกิดความยั่งยืน คือ ควรมีหน่วยงาน ที่รับผิดชอบในรูปแบบคณะกรรมการ มีแผนงานด้านท่องเที่ยว มีระบบบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืนที่มีความสมดุลของการพัฒนาในมิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ภายใต้เงื่อนไขการมีส่วนร่วม ของชุมชนในทุก ๆ กระบวนการ

จันทร์จิรา สุขบรรจง (2559) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของสถานที่ท่องเที่ยว วิเคราะห์ศักยภาพ ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ท่องเที่ยว และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้แก่สถานที่ท่องเที่ยวหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่หนานมดแดง ผลการศึกษา แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนานมดแดงพบว่า การจำกัดปริมาณการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้พื้นที่แออัดจนเกินไป เป็นการช่วยลดอุบัติเหตุทางรถยนต์ การแก้ปัญหาห้องพัก และที่จอดรถไม่เพียงพอ และควรมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ตลาดนัด ย้อนยุค เกษตรแนวใหม่ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหลักในพื้นที่ ถึงแม้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของหนานมดแดงอย่างเต็มที่ แต่บุคลากรในท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เรื่องการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรจัดสรรบุคลากรเข้ามาให้ความรู้ เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามา มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน สร้างจิตสำนึกในการหวงแหนแหล่งท่องเที่ยวพร้อมทั้งร่วมกันพัฒนาหนานมดแดงไปสู่แหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

ริศมี อ่อนปรีดา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม และเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม พบว่า ปัจจัยด้านการสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการพัฒนาภาคการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และปัจจัยด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากรและการบริการด้านการท่องเที่ยว ตามลำดับ นอกจากนี้ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วย 5 ตัวแปร ได้แก่ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม และนโยบายการท่องเที่ยว ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงครามประกอบด้วย การปฏิบัติที่สำคัญ 8 ประการคือ (1) ส่งเสริมความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในลักษณะเครือข่ายเพื่อกำหนดนโยบายรวมถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติที่มีลักษณะรวมศูนย์ (2) บูรณาการด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว (3) ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้สอดคล้องและอำนวยความสะดวกต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนร่วมกันเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (5) พัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร และการบริการด้านการท่องเที่ยว (6) สร้างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานวัฒนธรรม โดยมุ่งพัฒนาเอกลักษณ์วัฒนธรรมชุมชนให้เป็นจุดเด่น (7) ปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ระยะยาวทางเศรษฐกิจ และ (8) อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติให้คงอยู่ โดยปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยว สภาพภูมิ-ทัศน์ในพื้นที่ไม่ถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว ตลอดจนการจัดการขยะมูลฝอยในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อป้องกันปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 17 คน ประกอบด้วยหัวหน้าส่วนงานภาครัฐ สมาคม ผู้ประกอบการ ภาคประชาสังคม และประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจังหวัดนครนายก

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กับหัวหน้าส่วนงานภาครัฐ สมาคม ผู้ประกอบการ ภาคประชาสังคม และประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจังหวัดนครนายก จำนวน 17 คน ซึ่งการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว และการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และมีการซักถามข้อมูลเพิ่มเติมอีกครั้งจากผู้ให้ข้อมูลหลังจากสรุปผลการศึกษา เพื่อความเชื่อมั่นว่าข้อมูลนั้นตรงความเป็นจริง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากงานวิจัย บทความวิชาการ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

โดยผู้วิจัยมีการกระบวนกรตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าใน 3 ด้าน (ทวิศักดิ์ นพเกษร, 2548) ได้แก่ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นแนวทางสำหรับการยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล และยืนยันว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาถูกต้องหรือไม่ โดยผู้วิจัยพิจารณาช่วงเวลาที่แตกต่างกัน สถานที่ต่างกัน และบุคคลผู้ให้ข้อมูลแตกต่างกัน แล้วนำมาพิจารณาว่าข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) โดยมีผู้ช่วยนักวิจัยช่วยในการสอบถามข้อมูลแทนที่จะใช้ผู้วิจัยคน เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลให้แน่ใจว่าเหมือนหรือต่างกันหรือไม่ และ 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการศึกษาเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์และตีความ โดยอาศัยหลักความสอดคล้องกันระหว่างสาเหตุและผลที่อธิบายได้ด้วยข้อมูลที่มีอยู่จริง (Realism) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การจัดระเบียบข้อมูล เป็นการทำให้ข้อมูลมีความเป็นระบบ เพื่อสะดวกในการจัดเก็บและนำไปใช้งาน สามารถแบ่งการจัดระบบข้อมูลทางกายภาพ ได้แก่ การถอดเทปบันทึกเสียงในรูปข้อความโดยบันทึกลงในไฟล์คอมพิวเตอร์แบบคำต่อคำ จากนั้นผู้วิจัยอ่านข้อมูลทั้งหมดเพื่อให้เห็นภาพคร่าวๆ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผ่าน 3 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่

1.1 การเปิดรหัส (Open Coding) เป็นการนำข้อมูลมาแยกเป็นหมวดและหมวดย่อย

1.2 การหาแก่นของรหัส (Axial Coding) เป็นการกำหนดปรากฏการณ์หลักจากหมวดใดหมวดหนึ่ง พร้อมกับพิจารณาความสัมพันธ์

1.3 การเลือกรหัส (Selective Coding) เป็นการจัดหมวดหมู่ต่างๆ

2. การแสดงข้อมูล เป็นการนำเอาข้อมูลที่ใส่รหัสแล้วกลับมารวมกันใหม่ให้เป็นกลุ่ม (Reassembling) โดยจำแนกตามประเด็นการวิเคราะห์

3. การหาข้อสรุป ตีความ และตรวจสอบประเด็นความถูกต้อง โดยข้อสรุปอยู่ในรูปของคำอธิบาย ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ความถูกต้อง ความตรงประเด็น และการตีความตามข้อสรุป

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณานาวิเคราะห์ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และเรียบเรียงเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดนครนายกช่วงสถานการณ์โควิด 19

จังหวัดนครนายกได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 เป็นอย่างมาก ทำให้อุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยว สูญเสียโอกาสเชิงเศรษฐกิจ โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นกลุ่มประชุมสัมมนา กลุ่มครอบครัว และกลุ่มเข้ามาเย็น กลับ แต่ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 การท่องเที่ยวเกิดข้อจำกัดทางการเดินทาง และมาตรการควบคุมการเดินทางต่าง ๆ เพื่อป้องกัน ส่งเสริม และเตรียมความพร้อมทางการท่องเที่ยวให้กลับมาอีกครั้ง รวมทั้งจังหวัดนครนายกมีมาตรการ ส่งเสริมศักยภาพด้านความปลอดภัยสำหรับผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว โดยส่งเสริมให้สถานประกอบการ ดำเนินการขอรับการรับรองมาตรฐาน SHA หรือ SHA+ รวมทั้งมาตรการดูแลความปลอดภัยและสุขลักษณะสำหรับ องค์กร ได้แก่ Covid Free Setting จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้จังหวัดนครนายกได้ดำเนินการส่งเสริม และสนับสนุน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวใน 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

1. โครงการฝึกอบรมออนไลน์ เพื่อยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยทางด้านสุขอนามัยด้านการท่องเที่ยว ใน ยุค New Normal ตามมาตรฐาน Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA) โดยมีภารกิจพื้นที่ ตรวจสอบตรวจมาตรฐานการให้บริการและแนวทางการความปลอดภัยด้านสาธารณสุข เพื่อกระตุ้นให้สถานประกอบการใน ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดนครนายก ได้เตรียมความพร้อมและดำเนินการปรับปรุงสถานประกอบการให้ สอดคล้องกับการท่องเที่ยววิถีใหม่ พร้อมทั้งจัดทำเอกสารสื่อประชาสัมพันธ์ ข้อกำหนด กฎระเบียบ และมาตรการรักษา ความปลอดภัยทั้งทางบก และทางน้ำ รวมถึงกิจกรรมการส่งเสริม แก่งที่นักท่องเที่ยวพึงปฏิบัติ ตามมาตรการป้องกันการ แพร่ระบาดของสถานการณ์โควิด-19 และจัดทำกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุน และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัด นครนายก โดยจัดทำเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ ผ่าน YouTube ใน 3 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ หรือศาสนา, เส้นทางท่องเที่ยวคาเฟ่ และเส้นทางท่องเที่ยวผจญภัย

2. โครงการกระตุ้นการท่องเที่ยวร่วมกับภาคเอกชน ร่วมกับบริษัท ทูริ คอปเปอร์เรชั่น จำกัด ภายใต้โครงการ “เที่ยวทุกวัน เที่ยวนี้มีส่วนลด” ในช่วงเดือนมีนาคม - มิถุนายน และร่วมกับสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวนครนายก และ สมาคมการท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรี รวมถึงชุมชนท่องเที่ยว ได้แก่ ชุมชนไทยพวน ชุมชนวังรี ชุมชนศิริวัน และชุมชน ทุ่งกระโปรง ในโครงการ วันธรรมดามาน่าเที่ยว “เที่ยวเป็นทีม เที่ยวได้พลัง เที่ยวได้งาน” ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - สิงหาคม

3. โครงการกิจกรรมด้านการส่งเสริมการตลาด ได้แก่ กิจกรรมกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวสัมผัสคุณค่า แบรินด์ประเทศไทย “Amazing วิถีใหม่ เที่ยวไทยไม่ตก Trend #นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว” เหมาะสำหรับ

นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบกิจกรรมแบบกลางแจ้ง สร้างสรรค์ประสบการณ์การเดินทางท่องเที่ยวตามวิถีชีวิตตนเอง เช่น ล่องแก่ง ขับรถ ATV ยิงปืน วิ่ง ปั่นจักรยาน แคมป์ปิ้งดูดาว โดยสถานประกอบการที่เข้าร่วมต้องได้รับมาตรฐาน SHA Plus และกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์พื้นที่ “ท่องเที่ยวปลอดภัย สุขใจเที่ยวเมืองรอง #นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว” เนื่องจากผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวนิยมซื้อสินค้าและบริการผ่านระบบออนไลน์ และให้ความสำคัญเรื่องสุขอนามัย ทั้งนี้สถานประกอบการต้องได้รับมาตรฐาน SHA Plus และใช้เครื่องมือการตลาดแบบ Digital Marketing มาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการขาย เพื่อตอบสนองพฤติกรรมของผู้บริโภค

การศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายก จากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 17 คน สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายก

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
1. ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานครและปริมณฑล 2. แหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลาย รองรับความต้องการของทุกคนในครอบครัวทุกเพศทุกวัย 3. มีอากาศดีเป็นลำดับที่ 7 ของโลก 4. ประชาชนในพื้นที่มีความรักและหวงแหนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ 5. มีแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริหลายแห่ง เช่น ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทุ่งกระโปรง ศูนย์การเรียนรู้เกษตรผสมผสานองเชียงสือ-ไร่ทักสม ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านดงแขวน และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย 6. มีกฎระเบียบที่เกี่ยวกับอุทยานที่เคร่งครัดสามารถทำให้รักษาสภาพแวดล้อมให้คงเดิมรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน 7. ท่าเลที่ตั้งมีความปลอดภัย และไม่ค่อยได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติที่ร้ายแรง	1. ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 2. การประชาสัมพันธ์ขาดความต่อเนื่อง 3. การใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวไม่เต็มศักยภาพ 4. ขาดบริการพื้นฐานที่จำเป็น ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา โครงข่ายคมนาคม สาธารณะ อินเทอร์เน็ต การจัดการอุบัติเหตุ 5. การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ขาดประสิทธิภาพ 6. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตพื้นที่เขาใหญ่เป็นแหล่งมรดกโลกทำให้มีข้อจำกัดด้านระเบียบข้อกฎหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายก 7. การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบ ทำให้ขาดแรงงานด้านการท่องเที่ยว
โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
1. ท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและคนทุกกลุ่ม 2. การบูรณาการด้านการท่องเที่ยวร่วมกับสถาบันการศึกษาและภาคประชาชน 3. แหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย 4. การเป็นหลังบ้านระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC)	1. การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและสุขภาพ 2. การท่องเที่ยวมีความอ่อนไหวต่อสภาวะเศรษฐกิจที่ยังไม่ฟื้นตัว 3. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change) และภาวะโลกร้อน มีผลต่อสินค้าเกษตรที่อ่อนไหว เช่น มะขามเทศ มะปรางหวาน 4. ความผันผวนของเศรษฐกิจโลก

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดนครนายกภายหลังสถานการณ์โควิด-19

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายกอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ดังนี้

1. การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยมุ่งสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว รวมถึงอาสาสมัครด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพ และมีมาตรฐาน สามารถนำเสนอภาพลักษณ์ และข้อมูลทางการท่องเที่ยว ให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปได้อย่างถูกต้อง เช่น การพัฒนาด้านภาษา การพัฒนาการเป็นนักร้อง การพัฒนาองค์ความรู้ด้านสุขอนามัยและความปลอดภัย เป็นต้น

2. การสร้างความร่วมมือและส่งเสริมผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ให้ได้รับมาตรฐาน SHA หรือ SHA Plus การส่งเสริมผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้ผ่านการรับรองมาตรฐาน SHA หรือ SHA Plus+ เป็นการกระตุ้นให้เกิดมาตรฐานด้านความปลอดภัยในการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ร่วมกับกิจกรรมใหม่ ๆ ตามความสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น การจัดกิจกรรมด้านไม้ดอกไม้ประดับ การจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในพื้นที่ การท่องเที่ยวสายบุญ การจัดกิจกรรมแคมป์ปีง

3. การส่งเสริมและการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาด หากนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น จังหวัดนครนายกควรจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ การตั้งจุดตรวจความปลอดภัย การจัดการจราจรเดินทางเดียว การเพิ่มกำลังคนบุคลากรในการดูแลความปลอดภัย ได้แก่ อาสาจราจร โดยมีการบูรณาการแผนการทำงานร่วมกับระหว่าง สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก หน่วยงานด้านการปกครอง ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และ อพปร. เป็นต้น ซึ่งการส่งเสริมดังกล่าวต้องเน้นการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาดในทุกช่องทาง ได้แก่ 1) เน้นการกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวสัมผัสคุณค่าแบรนด์ประเทศไทย ภายใต้โครงการ Amazing วิถีใหม่ เที่ยวไทยไม่ตก Trend #นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว ซึ่งมีกิจกรรมที่สำคัญ ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงกีฬา, การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย, การท่องเที่ยวชุมชน, การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และสนับสนุนสินค้าและบริการที่ได้รับมาตรฐาน SHA/ SHA+ โดยเน้นกลุ่มนักท่องเที่ยว Gen Y และ 2) ส่งเสริมการท่องเที่ยวพื้นที่รอง ตามอัตลักษณ์พื้นที่ ภายใต้โครงการท่องเที่ยวปลอดภัย สุขใจเที่ยวเมืองรอง #นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว โดยส่งเสริมสถานประกอบการที่ได้รับมาตรฐาน SHA, สถานประกอบการที่ได้รางวัล TTA, สินค้าตาม GI, แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ, สนามกอล์ฟ, แหล่งท่องเที่ยว Unseen New Series และ The Best Selfie in Thailand โดยเน้นกลุ่มนักท่องเที่ยววัยทำงาน รวมทั้งการพัฒนาแพลตฟอร์มการประชาสัมพันธ์ข้อมูลทางการท่องเที่ยว สินค้าและบริการเพื่อรองรับความต้องการภายในประเทศ เช่น ที่พักแหล่งท่องเที่ยว ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก สินค้าเกษตรและอาหาร และบริการด้านต่าง ๆ เป็นต้น

4. การจัดทำโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว

จังหวัดนครนายกได้ดำเนินการด้านการท่องเที่ยวประจำปี โดยมีการดำเนินการ 5 โครงการสำคัญ ดังนี้

1) โครงการฝึกอบรมเพื่อยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยทางด้านสุขอนามัยด้านการท่องเที่ยวในยุค New Normal ตามมาตรฐาน (SHA Plus+ (Amazing Thailand Safety and Health Administration Plus) 2) โครงการฝึกอบรมอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทางน้ำ 3) โครงการส่งเสริม สนับสนุน และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัด

นครนายก 4) โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดนครนายก และ 5) โครงการจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยว 12 เดือน ของจังหวัดนครนายก

5. การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่การเปลี่ยนแปลง การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่การเปลี่ยนแปลง ควรเน้นการปรับปรุง และฟื้นฟูทรัพยากรทางธรรมชาติให้สมบูรณ์ รวมทั้งสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้มีความหลากหลายและสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว รวมถึงการกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบอย่างยั่งยืน โดยเน้นกลุ่มนักท่องเที่ยว 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความมั่งคั่งทางฐานะการเงิน 2) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้เกษียณอายุจากต่างประเทศ 3) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการทำงานในประเทศไทยแบบพำนักระยะยาว และ 4) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้มีความเชี่ยวชาญพิเศษ รวมทั้งจังหวัดนครนายกควรส่งเสริมรูปแบบใหม่ โดยเน้นการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงให้เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยว ด้วยการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยการต่อยอดรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ 9 รูปแบบให้สอดคล้องกับสถานการณ์โควิด และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

5.1 การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม (Cultural and Creative Tourism) เน้นการใช้เทคโนโลยีในการสร้างความน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวและสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมสมัยใหม่ในเมืองที่มีความพร้อมด้านกิจกรรมสร้างสรรค์ รวมทั้งสนับสนุนวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ได้รับการอนุรักษ์ และฟื้นฟู

5.2 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (MICE Tourism) ด้วยการยกระดับสถานที่จัดงานและกระบวนการจัดงานด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย โดยเตรียมความพร้อมด้านกิจกรรมไมซ์ครบวงจร

5.3 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) ด้วยการจัดงานมหกรรมแข่งขันกีฬาระดับชาติและนานาชาติที่มีความพร้อมด้านการกีฬาครบวงจร และโดดเด่นด้วยกิจกรรมที่ตรงใจและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว

5.4 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ สุขภาพ และความงาม (Medical and Wellness Tourism) ด้วยการจัดสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุเพื่อคุณภาพและพำนักระยะยาว หรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สมุนไพรและผลิตภัณฑ์แพทย์แผนไทย

5.5 การส่งเสริมท่องเที่ยวเชื่อมโยงอนุภูมิภาค ชุมชน และนานาชาติ (Connectivity Tourism) ด้วยการสร้างสรรค์กิจกรรมตามเส้นทางจังหวัดเชื่อมโยงตามแนวการเดินทางไปยังแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวผืนป่ามรดกโลกดงพญาเย็น - เขาใหญ่

5.6 การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Tourism) ด้วยการขยาย ความเป็นมิตรต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของสังคมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนให้ได้รับการจัดอันดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวยั่งยืนโลกและบูรณาการกิจกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อเส้นทางท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ในเมืองที่ต้องการการพัฒนาและพร้อมสำหรับการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ

5.7 การพัฒนาโครงข่ายเส้นทางท่องเที่ยว ภูมิทัศน์ แหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ

5.8 การนำสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาประชาสัมพันธ์ข้อมูล การตลาด และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เพื่อยกระดับสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart City)

5.9 การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวและการบริการสู่ระดับสากล

6. การเพิ่มมูลค่าของสินค้า การบริการ และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ซึ่งการเพิ่มมูลค่าของสินค้า การบริการ และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเป็นการสร้างความสามารถทางการแข่งขัน โดยส่งเสริมและพัฒนาสินค้า การบริการ และผลิตภัณฑ์ใหม่ และส่งเสริมการท่องเที่ยวที่หลากหลายอย่างมีคุณภาพ ด้วยการพัฒนา ต่อยอด และ การส่งเสริมให้เกิดการซื้อขายสินค้า OTOP โดยการประยุกต์เข้ากับธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น โครงการพัฒนาศักยภาพ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี รวมถึงการส่งเสริมการเข้าถึงทรัพยากรทั้งในด้านของแหล่งเงินทุนและที่ดิน เช่น โครงการยกระดับศักยภาพกองทุนหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

สถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวสูญเสียโอกาสเชิงเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก โดยกลุ่มตลาดทางการท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจัดประชุมสัมมนา กลุ่มครอบครัว และกลุ่มเข้ามาเยี่ยมกลับ ซึ่งจังหวัดนครนายกจึงได้ดำเนินโครงการส่งเสริม และสนับสนุนผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ได้แก่ 1) โครงการฝึกอบรมออนไลน์ เพื่อยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยทางด้านสุขอนามัยด้านการท่องเที่ยวในยุค New Normal ตามมาตรฐาน Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA) 2) โครงการกระตุ้นการท่องเที่ยวร่วมกับภาคเอกชน และ 3) โครงการกิจกรรมด้านการส่งเสริมการตลาด จากการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวใน 3 ประเด็น ทำให้สถานการณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายกดีขึ้น มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายกมากขึ้น อันเกิดจากความเชื่อมั่นในการให้บริการของผู้ประกอบการและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีการดูแลสุขอนามัยที่ดี ซึ่งนักท่องเที่ยวจะเดินทางท่องเที่ยวในช่วงการจัดโครงการกระตุ้นการท่องเที่ยวผ่านการส่งเสริมการตลาดในรูปแบบต่างๆ

อย่างไรก็ตามจังหวัดนครนายกมีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่น กล่าวคือ จังหวัดนครนายกมีตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ในขณะที่การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ยังเป็นจุดอ่อนสำคัญ นอกจากนี้โอกาสสำคัญทางการท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายก คือ แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและคนทุกกลุ่ม และการเป็นหลังบ้านระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) แต่อุปสรรคสำคัญของการท่องเที่ยว คือ การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้นักท่องเที่ยวไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและสุขภาพ

โดยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดนครนายกภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ได้แก่

1. การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาของกมลชนก จันทร์เกตุ (2560) ที่พบว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวควรมีหน่วยงานรับผิดชอบอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาของจันทร์จิรา สุขบรรจง (2559) ที่เน้นการจัดสรรบุคลากรเพื่อนำเสนอองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาแผนงานด้านท่องเที่ยวให้เกิดระบบบริหารจัดการอย่างยั่งยืนที่มีความสมดุลของการพัฒนาในมิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม
2. การสร้างความร่วมมือและส่งเสริมผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ให้ได้รับมาตรฐาน SHA หรือ SHA Plus ซึ่ง ขวลิย์ ณ ถลาง (2564) พบว่าการเสริมสร้างผู้ประกอบการต้องสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการส่งเสริมภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับ รัศมี อ่อนปรีดา (2559) ที่สนับสนุนการส่งเสริมความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะเครือข่ายเพื่อกำหนดนโยบายรวมถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติที่มีลักษณะรวมศูนย์บูรณาการด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว
3. การส่งเสริมและการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาด สอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาของ ขวลิย์ ณ ถลาง (2564) ที่สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ผ่านระบบสารสนเทศออนไลน์ เพื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบในภาษาต่าง ๆ เพื่อขยายตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติ
4. การจัดทำโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาของ ขวลิย์ ณ ถลาง (2564), กมลชนก จันทร์เกตุ (2560) และจันทร์จิรา สุขบรรจง (2559) ที่สนับสนุนการจัดทำโครงการส่งเสริมท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมในชุมชน การนำเสนอเอกลักษณ์ของชุมชน และสร้างจิตสำนึกในการหวงแหนแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน และสอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาของ รัศมี อ่อนปรีดา (2559) ที่กล่าวว่าควรสร้างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานวัฒนธรรม โดยมุ่งพัฒนาเอกลักษณ์วัฒนธรรมชุมชนให้เป็นจุดเด่น
5. การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่การเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาของ จันทร์จิรา สุขบรรจง (2559) ที่เสนอการจำกัดปริมาณการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้พื้นที่แออัดจนเกินไป เป็นการช่วยลดอุบัติเหตุทางรถยนต์ การแก้ปัญหาห้องพัก และที่จอดรถไม่เพียงพอ สอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษา รัศมี อ่อนปรีดา (2559) พบว่าควรรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติให้คงอยู่ โดยปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยว ตลอดจนการจัดการขยะมูลฝอยในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อป้องกันปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว
6. การเพิ่มมูลค่าของสินค้า การบริการ กิจกรรม และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาของ ขวลิย์ ณ ถลาง (2564) จันทร์จิรา สุขบรรจง (2559) และรัศมี อ่อนปรีดา (2559) ที่เสนอให้พัฒนาและส่งเสริมเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย พัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร และการบริการด้านการท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ แก่นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยพบว่า จังหวัดนครนายกมีการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน ดังนั้นควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชุมชนให้เป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวเพื่อสร้าง Economic sharing โดยพิจารณาถึงรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ และมีอัตลักษณ์ เพื่อจัดทำแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง และสร้างการบูรณาการให้เกิดขึ้นกับจังหวัดนครนายก
2. ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวแบบเข้าไปเย็นกลับ ดังนั้นควรมีการส่งเสริมโปรแกรมการท่องเที่ยวจังหวัดนครนายก ตามรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ 9 รูปแบบ ลักษณะ 2 วัน 1 คืน และ 3 วัน 2 คืน โดยพิจารณาที่พัก การคมนาคม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่พร้อมให้บริการกับนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ รูปแบบ และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดนครนายกภายหลังสถานการณ์โควิด-19
2. ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดนครนายกที่ยั่งยืนตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดความพึงพอใจและความจงรักภักดี
3. ศึกษาช่องทางการส่งเสริมการตลาด และช่องทางการสื่อสารเพื่อให้เกิดการรับรู้ของนักท่องเที่ยวภายหลังสถานการณ์โควิด-19

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก จันท์เกตุ. (2560). *การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนเกาะยอ จังหวัดสงขลา*. (ปริญญาานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). *เศรษฐกิจโลกชะลอสุดจุดท่องเที่ยวปี 63 โตต่ำ*. สืบค้น 3 เมษายน 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/859269>
- จันท์จิรา สุขบรรจง. (2559). *การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหนานมดแดง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง*. (ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- ชวลีย์ ณ ถลาง. (2564). *แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะช้าง จังหวัดตราด*. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 15(1): 25-37.
- ทวีศักดิ์ นพเกษร. (2548). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เล่ม 1*. นครราชสีมา: โชคเจริญมาร์เก็ตติ้ง.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). *บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- ธงชัย สาโค. (2558). *เมืองโบราณดงละคร*. นนทบุรี: ไทภูมิพับลิชชิ่ง.

- ปรัชญา บุญเดช. (2561). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวถ้ำเลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง*. (ปริญญาณิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ภราเดช พยัฆวิเชียร. (2547). *รายงานประเมินผลโครงการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว.
- รัศมี อ่อนปรีดา. (2559). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 6(1), 135-145.
- วิภารัตน์ ธาราธิรภาพ. (2564). *นโยบายและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวและกีฬา [เอกสารประกอบการสอน]*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สภาปฏิรูปแห่งชาติ. (2558). *วาระพัฒนาที่ 1 : การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- สำนักงานจังหวัดนครนายก. (2551). *แผนพัฒนาจังหวัดนครนายก (พ.ศ. 2566 – 2570)*. สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก https://ww2.nakhonnayok.go.th/files/com_news_devpro/2022-01_776456aea9fb46c.pdf
- อรธนุช โกศล, และ โชคชัย สุทธาเวศ. (2555). การจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 4(1): 220-232.

คณะผู้เขียน

นายสิทธิชัย สวัสดิ์แสน

รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก
สำนักงานจังหวัดนครนายก ศาลากลางจังหวัดนครนายก
ถนนสุวรรณศร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก 26000
e-mail: nakhonnayok@moi.go.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา นาคปฐม

หลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการสุขภาพแบบองค์รวม
วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131
e-mail: parinyan@go.buu.ac.th